

2009.

Elsa Ljung gläntade på badrumsskåpet och sträckte sig efter en liten marinblå plåtburk. Hennes rynkiga, darrande händer fick dosans innehåll att skallra likt en maracas, döden stämde in och spelade en febrig melodi över takterna, innan plåten placerades på tvättställets kant. Elsa öppnade locket och sorterade ut dagens dos: tre svarta, två små blå och ett gult genomskinligt, kissfärgat. Hon svalde pillren och skvätte två händer kallt vatten i sitt ansikte, för att sedan särskåda det i badrumsspegeln.

Där väntade inget vackert. Hon såg nästan sjuk ut, med hängande anletsdrag och det grå kortklippta håret i ett trassel av knutar. Vattniga blå ögon, fårade kinder och en mun smal som ett streck. Därtill en utmär glad kropp, med nästan genomskinlig hud. Hon var fortfarande inget spöke men kanske på väg dit. Det var inte som förr, tiden sprang ifrån henne och det blev allt svårare att stiga upp varje morgon för att följa efter.

Då toalettbesöket var färdigt började Elsas dag. Hon drack kaffe och lyssnade på radio, bläddrade i ett magasin och löste korsord. Ungefär klockan 11 fick hon det plötsliga infallet att städa sin vind. Företaget kändes angeläget, då hon inte besökt vindsförrådet på mycket länge. Hon tog fram trasa och gummihandskar och lämnade lägenheten.

Ett moln av damm rörde upp när Elsa lyfte på vindsluckan och klättrade den rangliga stegens sista pinnar. Ansträngningen hade gjort henne utmattad och hon lutade sig mot en stapel med kartonger för att få stöd. Hennes tyngd fick stapeln att svaja, varpå en ram föll från dess topp. Den slog i golvet med en ljudlig smäll som krossade glaset. Elsa böjde sig mödosamt framåt för att plocka upp fotografiet.

Hennes ungdomskamrater hade separerats av en bred spricka. De var uppställda på Jerntorget, framför handlarnas marknadsstånd. Längst åt vänster stod Barbro, i en rutig klänning och med upprullat hår. Barbro som senare flyttat till Skövde och blivit tandläkare. Bredvid Barbro stod Katrin i en svart hatt, med brättet som en gloria kring ansiktet. Katrin hade åkt söderut för att bli lärarinna i Helsingborg. Sedan kom Åsa, med långbyxor och en mörk kostymjacka slängd över axeln. Åsa flyttade till Stockholm, men Elsa kunde inte minnas något yrke. Hade hon blivit journalist?... Eller filmarbetare?... Hursomhelst: Efter Åsa stod Elsa själv, i en klänning hon ärvt av sin mor. Den var marinblå, med röda rosor broderade över vänster bröst, kjolen var vid och livet högt. Elsa kisade mot fläckar av solljus, som vilade på hennes kinder och i det axel-långa lockiga håret. Hon hade blivit kvar i Sandviken, där hon verkat som telegrafarbetare hela sitt yrkesliv. Sist stod Anette, med det mest obekymrade leendet av dem alla. Anette hade dött i en trafikolycka innan hon fyllt 30.

Elsa ställde tillbaka ramen och tittade sig förbryllat omkring, oförmögen att minnas varför hon befann sig på vinden. För ett ögonblick stod hon med blicken fixerad, sedan vaknade hon och fortsatte längre in i vindsförrådet.

Hela hennes liv fanns där: anteckningsböcker från folkskolan, diverse tidningsurklipp, vykort och brev. Dagböcker, magasin, sjukhusjournaler. Ungdomsår, medelålder, ålderdom. Hon hade grävt i bråtet ett tag och skulle just lämna vinden när en bokrygg fångade hennes uppmärksamhet. Den låg i en nött kartong, under ett rött vykort från en kollegas semester. Elsa föste undan bilden och fann en sliten volym av *Tusen och en natt* - en halvfransk, med rygg i rött skin och guldryck runt titeln. Hon tog den varsamt i sina händer, drog tummen längs framsnittet och lät sidorna frasa mot varandra, öppnade den och fann till sin förvåning en kort hälsning, skriven på dess försättsblad. Med snirkliga svarta bläckbokstäver stod: *Vänta på mig, Elsa.*

Två blå ögon blixtrade genom Elsas medvetande. För en stund stod hon helt stilla, sedan tryckte hon *Tusen och en natt* hårt mot bröstet. Det var mycket länge sedan hon sist tänkt på Adrian, men nu kände hon tydligt hur hjärtat slog mot halvfranskans tyngd. Han kom med krigsslutet, sedan fick de en sommar tillsammans. Ransoneringstiden var över och industrins ugnar gick varma. De var nyexaminerade och hade hela livet framför sig. Man väntade ljusare tider, med deras generation längst fram i ledet mot ett ännu bättre Sverige.

Elsa bar med sig boken då hon lämnade vinden. Hon placerade den på en byrå i vardagsrummet, bredvid en vas med tulpaner och ett foto av modern som ung. Hon blev stående med ena handen på byrån och blicken fixerad vid blommorna. Allt som fanns kvar av Adrian i hennes dimhöljda minne skulle hon leta fram. Hon kunde se serpentiner och vita papperslappar, i drivor på Jerntorget, väninnornas ansikten under eftermiddagar vid Storsjön och hans mörkblå rock, slängd över en stol bredvid hennes säng – men sedan slöt sig dimman. Hennes minne var som en karta, med gåtfulla vita fläckar.

Men en gentleman måste han ha varit, vän och respektfull. Elsa kom ihåg hur hon varit mycket ledsen den hösten, men nog hade han vakat och tröstat.

Det sista hon mindes var att han tvingats ge sig av. De hade gråtit tillsammans, sedan hade han gett henne *Tusen och en Natt* som ett löfte om att komma tillbaka.

Elsa skrockade högt för sig själv då hon mindes deras naivitet, men kände också en viss stolthet. Hon var förvånansvärt lätt om hjärtat. Hon lade märke till detta och blev därigenom påmind om sin svaga hälsa. Hon måste ta morgonens medicin!

Hon hasade in på toaletten och sträckte sig efter den marinblå burken, bara för att upptäcka att hon redan svalt sina piller. Hon ställde tillbaka plåten och skärskådade sitt ansikte i badrumsspeglens, ett ansikte som var vid god hälsa. ”Det avspeglas i ögonen” manade hon sig själv. Ungdomen blomstrar så länge blicken är stadig, och ljusfläckar syns tydligare när dagen är mulen. Att åldras är att klättra upp för ett berg. Mödan blir större och luften tunnare, men det på marken blir mindre och mindre. Människor, hus och trädtoppar blir prickar under ett täcke av moln. Ungdomens kval smärtade inte längre. Hon hade älskats.

1945.

Kära lyssnare. Meddelandet om att kriget är slut i vår världsdel kommer icke som en stor överraskning, men icke dess mindre fyller det oss nu alla med en översvallande glädje. Visserligen veta vi att mycken oro och vånda kommer att dröja kvar i det sargade Europa, men detta är dock slutet på den fruktansvärda förintelsen, av människor och andra värden, som pågått under mer än fem år och som fyllt oss med fasa. Det känns som om en lång mardröm äntligen släppt sitt tag och vi åter kunna andas.

Det sprakade om Per Albins röst. De stod i en ring runt radion, i Katrins vardagsrum. När talet var över hurrade de för Norges frihet, sedan för Europas frihet och Hitlers död. Åsa, som var den radikalaste av dem, ville hurra även för röda armén, men nu motsatte sig Barbro vars morbror varit en av de frivilliga, som rest till Finland för att stupa för de vita. Barbro var föga intresserad av politik, men kände ändå en viss skyldighet att föra morbroderns talan, speciellt som han själv varit så tyst den senaste tiden.

Elsa var varken skrämdd eller fascinerad av kommunism. Hon var mer intresserad av amerikanerna som skrattat mot henne från tidningarnas fotografier. Pojkar som tog Europa med storm och sedan bara flinade åt krigsinsatsen, med cigaretter löst hängandes i mungiporna.

Åsa ignorerade Barbro och skulle just hurra för röda armén ensam, när Katrin lyckades avblåsa deras stundande gräl.

- Ska ni tjafsa på självaste segerdagen?

Hon stängde av radion och började gå mot dörren. Elsa och Anette utbytte en lättad blick och följde efter. Barbro fnös åt Åsa, som muttrade "leve Stalin", sedan kom även de.

Jerntorget var redan fullt av folk. Anslutande gator pulserade, stadens blodådror hade likriktats - nu skulle alla samlas i dess hjärta. Från husens övervåningar dalade små och stora vita papperslappar. De som tvingats sitta inne, trots fredsyra och solsken, tog paus från arbetet och hängde ut genom fönstren. Kontorist Lövgren på Odengatan, som annars lade stor heder i att sköta pappersarbetet exemplariskt, rev nu den senaste personalrapporten och lät den singla ut över torgets marknadsstånd. Frälsningsarmén sjöng pliktstroget: "Han har öppnat Pärleporten, så att jag kan komma in..."

Människorna svärmade likt nattfjärilar, kring en lykta vid kvällning. De viftade med norska och danska flaggor, kastade sina hattar, fångade andras hattar och tog dem på sig, även vid undermålig passform. Apotekare Jansson hjulade över gatan. "Genom blodet har han frälst mig, och bevarat mig som sin..."

Sandvikens människor betedde sig så, som de skonade ofta gör. Det finns i dansstegen hos dem som förlorat sina hem, eller nära och kära, en annan tyngd. Den som suttit i ett polskt läger gör inga piruetter. När de närmast berörda får dansa med tyngda hjärtan, kan Sveriges befolkning fira sorglöst.

Elsa, Anette, Barbro, Åsa och Katrin sveps med av folkmassan. Torget kan nu liknas vid en dansbana, till frälsningsarméns stora förtjusning; "När en gång i livets morgon, till den gyllne port jag når..."

Plötsligt snurrar Elsa runt en kortvuxen pojke, med mörkt lockigt hår och klarblå ögon. Solen reflekteras i det blå och glittrar som på en sjö. Tre kilometer bort lyfter en svan över Storsjön - flyger först lågt så att vingarna slår mot ytan och stiger sedan högre. Ögonen tittar in i Elsas, blinkar och försvinner. Hon vrider på huvudet. "Då för Jesus stora kärlek, och för mig den öppna står..." Pojken ska just lämna hennes synfält, hon ser bara hans bakhuvud, i en lucka av människor. Hon tänker att han är slarvigt klippt i bak, sedan vänder hon om och skyndar efter. "Då för Jesus stora kärlek, och för mig den öppna står..." Hon närmar sig försiktigt, mellan norska flaggor och personalrapporter. Innan dansen är slut ska hon ha snurrat runt honom flera gånger, försiktigt men enträget. "Han har öppnat Pärleporten..."

Under våren och sommaren hyrde Elsa en lägenhet av en släkting som farit på semester till Amerika. Den låg på Bryggargatan, två våningar upp. Där fanns vardagsrum, köksvrå och en toalett i garderobstorlek. Stora fönster lät solen göra mönster på väggarna, som var smutsvita likt tidningspapper. Sängen hade hon i ett hörn av vardagsrummet.

Här samlades flickorna nästa dag. Då de slagit sig ner kring släktingens gula köksbord kunde Elsa berätta om pojken från torget. Först beskrev hon hur de snurrat runt varandra, sedan fick hon i detalj redogöra för hans utseende. Efter ett tag lutade sig Barbro bakåt.

- Han heter Adrian, sa hon nöjt.

- Men om han är något bra vet jag inte, fortsatte hon, nu allvarligt.

- Han är valsarlärning på järnverket - där bror min går - men ett hederligt dagsslit förstår han sig inte på. Han är både långsam och lat, men betar sig ändå som vore han finare än oss andra, det säger åtminstone bror min.

Elsa nickade. Då hon inte kände Adrian fanns ingen möjlighet till försvar - Barbro hade faktiskt riktiga uppgifter. Lyckan i hennes mage försvann för några minuter, men kom sedan åter. Den översvallande glädje Elsa kände, då hon föreställde sig Adrian, kunde inte rubbas. Den förblev intakt.

Maj och nästan hela juni gick utan att Elsa stötte på Adrian. Han var förvunnen, slukad av staden. Hon tog långa promenader förbi bruket där valsarna gick, strök som en katt kring knutarna, iakttog alla hon mötte men såg honom aldrig. Varje gång hon gick sin runda hade nya knoppar slagit ut längs vägen. Sommaren sprang fram, samtidigt som hennes inre blev alltmer oroligt.

Under tiden hann skolan ta slut. Flickorna steg ur vardagens slitna och dammiga dräkt; De sov länge om morgnarna, satt på café, cyklade ut för att campa eller badade i Storsjön. Elsa njöt av allt detta men var ändå något frånvarande. Hon kunde ha stegat in på bruket och frågat efter Adrian men vågade det inte. Istället satte hon sin tilltro till att världen skulle föra dem samman.

Plötsligt var det midsommar. Efter det traditionella firandet samlades flickorna hos Katrin för att göra sig i ordning för kvällens dans. Här bytte de till finklänning, Elsa hade en marinblå, med röda rosor broderade över vänster bröst. Plagget var en kvarleva från hennes mor, som gått bort då Elsa bara var tre. Är det hjärtlost att förkunna ett dödsfall i en bisats? Elsa talade sällan om sin mor, och om det skedde, så var det i just bisatser. Hon finns mellan raderna och i hörnen, längs ryggen och i några minnen. Varje morgon såg Elsa moderns klarblå ögon i spegeln, som en påminnelse om vad som fanns och vad som kunde ha funnits. Åt Elsa hade modern lämnat sina ögon, sin klänning och en evig rädsla, för att även andra skulle lämna henne.

När de klätt om lockade flickorna sina hår. Två knivar, värmda på spisen, fungerade som locktång. Sedan tog de sina cyklar och gav sig av genom staden.

Över hela Sandviken låg ett förväntansfullt skimmer. Framför sig hade människorna en natt av glädje, och glömska inför livets grymhet. Nu skulle man förutse sig. Männerna hade tagit semester från bruket och kvinnorna paus i hemmets obetalda arbete. Rummen hade vädrats och golven skurats. Snapsar hade sänkts och barnvakter hade ringts in. Överallt sågs cyklar, somliga vingligare än andra, på väg mot kvällens nöjen. Längs gatorna växte rallarros och kaprifol. Sländor flög bland dikesblommorna och mellan cyklarnas ekrar.

När klockorna slog åtta svängde flickorna in till folkets park. De lutade sina cyklar mot gårdsgården och skyndade över den äng, som fått skjuta upp kring estraden. Några av kvällens törstigaste besökare sov redan tungt i det höga gräset, bland nässlor och insekter.

Dansbanan liknade en stor lysande karusell, med par som snurrade så fort att hela den runda, belyktade träkonstruktionen tycktes cirkulera. När de kom närmare hördes orkesterns utdöende svenska folkvisa, ackompanjerat av rop och tjut.

De sprang upp för karusellens trappor och stod på det stora, upplysta golvet. Längs dess kanter hade man placerat ut träbänkar. Här satt de som inte blivit uppbyggda eller bara kommit för att se på. Man spanade efter partners, skrattade, skrålade och stampade i takt till musiken. Några män konverserade hänfört, trots att de inte hörde varandra över orkestern tycktes de komma väl överens. Den ena av dem vislade efter flickorna då de passerade. De valde en bänk och satte sig att vänta.

Efter några minuter tystande musiken. Kvällens läten, suset i löven och syrsornas spel, letade sig in över golvet. Paret skiljdes åt, pojkarna gick till höger och flickorna till vänster. Man ställde upp i två rader, mitt emot varandra. Elsa och väninnorna reste sig och anslöt. Pojkarna skulle bjuda upp.

Elsa fick återvända till bänken. Hon och ett tiotal andra flickor flydde uppmärksamheten mitt på golvet, så fort de fått klart för sig att kavaljererna tagit slut. De spreds likt ett gäng kriminella som träffats av skenet från en lykta i deras vanligtvis mörka gränd. Elsa sjönk skamset ner på de hårda plankorna, samtidigt som hon förbannade världen och alla omkring sig. Hon hatade människorna på bänkarna. De var halta och lytta, fränstötande och berusade. Rent utsagt äckliga! Hon ville inte titta åt dem, utan höll blicken fäst vid dansparen framför sig. Deras snabba steg, höger vänster fram bak, kast och skrik och skratt av lycka. Klänningarna slog som fjärilsvingar i solstrålarna, som stod likt pelare över golvet. För Elsa var dansbanan och dess bänkar himmel och helvete. Från slummen, bland avskum, kryp och kräk, genom alkoholstanken som stod i dimmor, såg hon paradiset, tyckte hon.

Elsa blev inte uppbjuden till nästa dans heller. Och inte till den efter. Då hon blivit avvisad en tredje gång nästan sprang hon av golvet. Det brände kring ögonen, men hon vägrade gråta. Istället tryckte hon ned skammen i bröstet, där den la sig som en hård klump. Tillbaka på bänken bestämde hon sig för att inte gå ut på golvet mer. Hon skulle ta sin cykel och fara hem. Just som hon var på väg att resa sig kom Adrian upp för trapporna. I väst och finbyxor stod han plötsligt på dansgolvet kant. Han hade den nedgående solen i ryggen, vilket fick kroppens konturer att gnistra i vitt, orange och violett. Västen var mörk och byxorna ljusblå. Han ställde sig att vänta på nästa dans. Så tystande musiken...

Elsa gick ut på golvet. Hon nästan skred fram, i lyktornas sken. Alla tittade på henne nu, det visste hon. De viskade; "Titta, hon går ut igen!" "Stackars flicka..." Elsa kände ingenting. Hon såg människorna omkring sig som vore de under vatten. Hennes hjärtslag ekade genom huvudet, som trumslag i en kyrka. Dunk. Du-dunk. Han kanske inte skulle se henne. Han kunde välja någon annan. Dunk. Du-dunk. Nu började pojkarna gå över golvet. Elsa fixerade blicken på Adrian, all blygsel var försvunnen - hon måste bli vald. Dunk. Du-dunk. Han kom närmare. Plötsligt stod han framför henne. Dunk.

- Det är ju du, från torget! sa Adrian förvånat.
- Här är jag, svarade Elsa.

Hon fick sin dans.

Midsommarnätter gör något speciellt med människor. Det normala och sunda försvinner med solen, men ingen sover för ljuset finns kvar. Allt förvrängs, suddas ut och skapas på nytt, i nattens dunkel och på blomstersängens bädd. Avsikter, åsikter, lustar och rädslor - partners, vänner, kläder, smycken, samtal, samlag, insekter, blommor - allt ses i skumt, nytt ljus. Allt förskjuts, tar slut och tar sin början.

De dansar två danser, sedan vill Adrian gå en bit. Han tar Elsas hand, leder väg över golvet och ner för trapporna. Då de står på ängen, utom räckhåll för lyktornas sken, släpper han taget något försynt.

De går en bit ifrån varandra, genom det höga gräset. Elsa drar med handen över stråna, över midsommarblomster och prästkrage. En citronfjäril lyfter över ängsblommorna och fladdrar i dunklet framför dem. Ett dis stiger upp från marken och skimrar som silver kring deras kroppar.

Då de gått ett stycke hörs den mänskliga orkestern lägre, istället tar syrsorna vid. De stannar i en dunge, omgivna av tallar.

- Här blir bra.

Adrian borstar bort jord och mossa från en sten och sätter sig. Sedan fiskar han upp ett cigarettpaket ur bröstfickan.

- Vill du ha?
- Nej tack...

Han rycker på axlarna och sätter en cigarett mellan läpparna, gräver i fickorna och får fram en tändsticksask. Eld flammar upp, äter en bit av natten och viftas sedan bort. Adrian drar ett bloss, vickar huvudet bakåt och blåser ut. Han påminner om en ung amerikansk soldat. Elsa står tyst och ser på. Hon känner sig något bortkommen.

- Kan jag sitta där? Det är blött i gräset.

Adrian flyttar lite åt sidan så att hon får plats på stenen. De hamnar axel mot axel, med en glipa på någon centimeter mellan sig. Konversationen är trevande.

- Tycker du om att dansa?
- Ja, gör jag väl...
- Ja, alla kanske gör det...
- Du dansar bra.
- Tack, du också...

Elsa sneglar på Adrians ansikte. De klarblå ögonen över en böjd näsa, höljdd av ren hy fri från utslag. Hon vill röra vid honom, hålla ansiktet mellan sina händer, trycka det emot sig. Hon vill smeka och kyssa det, låsa in det och äga det. Cigarettröken svider i hennes hals som ett bevis på att de andas samma luft. Vad som finns i min kropp ska finnas i din. Elsa både hettar och fryser. Lyckan strålar från magen och ångesten trycker mot bröstet. Detta är hennes enda chans att bli älskad, och därigenom få ett sorgfritt liv. Om hon gör bort sig nu kommer hon dö olycklig, troligtvis samma kväll.

- Du går visst som lärling med min väninnas bror? Erik heter han!

Adrian stelnar till. Han ser sig hastigt över axeln, som om någon skulle rusa fram ur buskarna och kasta sig över dem. När han gjort klart att ingen kommer sänker han huvudet.

- Känner du honom?!
- Nej! Vi har aldrig träffats! Jag hörde det från min väninna...
- Han är en jävla hund, Erik.

Elsa blir förvånad.

- Vadå hund?

Adrian drar ett sista bloss och trycker cigarettglöden hårt mot stenen.

- Först svansar han kring valsarna, springer ärenden och ställer sig in, sedan tror han att han kan styra över oss andra. Så fort någon gör det minsta lilla fel kommer han löpande som en terrier. Det är väl behagligt för mästarn... Alla på bruket tilldelas plats i en rangordning, omöjlig att se med blotta ögat. Sådana som Erik upprätthåller hierarkin... Jag tål det inte! En dag lämnar jag Sandviken, det har du honom att tacka.

Elsa nickar, men lägger ingen större vikt vid Adrians ord. Det finns i Sandviken en mängd pojkar vars drömmar kretsar kring nystart, i en ny stad. Dag ut och dag in redogör de för sina planer, vid köksbordet och bardisken. Fru och barn hinner de få, innan berättelsen är färdig, sedan har de helt tappat lusten att åka. Allt det här tänker Elsa, men svarar ändå medlidsamt.

Efter Adrians utbrott förs samtalet lättare. Han berättar om bruket och Elsa redogör för sina framtidsplaner, de berör Sandviken och läget i den sargade världen. Någon gång under natten tillsluts glipan mellan deras kroppar. De sitter tätt sammanslingrade och bryter inte upp förrän tidigt på morgonen. Då de strövar tillbaka över ängen blir deras ben fuktiga av dagg. Männen som

slumrat i det höga gräset börjar kvickna till. De tar sig om nacken, sträcker ut sina ömma leder och beger sig skamset hemåt.

Försommarn dog under midsommarnatten. När ingen såg kilade våren undan, in i väggen, ner i jorden eller upp på vinden. Den fann sig en skuggig plats, för att stelna, skrumpna och slutligen implodera i en hög av damm. Lite senare kunde den uppmärksamme se en ny varelse komma krälände, från den håla dit våren krupit undan. Tingesten blinkade mot solen, bredde ut sina vingar och fladdrade bort i brisen. Tiden hade fötts på nytt, nu skulle den få leva ända till september.

Från och med att de etablerat kontakt träffades Elsa och Adrian nästan varje dag. De sågs Banks och cyklade ut på landet, for längs ojämna grusvägar, genom skogar, förbi gårdar, åkrar och ängar, kapplöpte i uppforsbackarna och vilade nedför.

En eftermiddag, då de av misstag stannat för att äta picknick i en hage, strövade en ko upp bakom Adrians rygg. Djuret blåste pojken i nacken, varpå han flög upp i tron att hon var en tjur. Han ryckte sin smörgås och tog till flykten, medan kon blinkade förvånat och Elsa skrattade så att hon måste lägga sig på rygg i gräset. Ovanför henne bredde sommarens blå kupa ut sig, här och var fläckad av små vita moln. Hon iakttog himlen och kände sig i det ögonblicket helt och fullt tillfreds, med världen och allt omkring sig.

Under några sommarveckor framstod livet som vore det en dröm. Kärleken spred sitt ljus över vad helst Elsa och Adrian tog sig för. De skulle dock få erfara hur allt ljus kastar skugga.

En kvalmig dag i mitten av juli träffades flickorna på Café Marangonis uteservering, vid korsningen Odengatan, Hyttgatan. Det var under högsommarens kulmen, då Sverige kan lamslås av ett nästintill tropiskt klimat. Värmen hängde i gardiner över uteserveringens bord. Utanför på gatan mjuknade asfalten. Flugorna var så slöa att de stod stilla i luften och gräddbakelserna hann surna innan de serverats.

Utöver flickorna var det tomt på bageriets trädäck. Människorna hade lämnat staden för att vila upp sig på badplatser och lantställen. Sommarens övergivenhet kan orsaka andra obehag, men passade flickorna väl. Samtalet, som kretsade kring deras motsatta kön, fördes nu friare.

- Jag har frågat mig vad en egentligen ska ha dem till? Åsa lutade sig framåt med ett flin på läpparna.

- Efter de gnidit en varm i sovrummet, menar jag.

Flickorna log åt ordvalet. Sedan började man spekulera i, vad en egentligen ska ha dem till.

- Som uppassare!

- Något att titta på.

- Något att visa upp därhemma?

Elsa kände sig genast ivrig att inbegripa de andra i världens beskaffenhet. Hon hade fått alla svar, tyckte hon.

- Jag och Adrian gör en hel massa tillsammans. Vi promenerar och läser och diskuterar... Men, lade hon till för att falla in i jargongen, den mesta av tiden gnider vi nog bort i sovrummet.

- Är det sant?

De andra tittade storögt. Blickar som fick Elsa att växa på sin stol. Hon fortsatte, stolt över att vara den spännande.

- Ja, ibland går hela eftermiddagen... och sedan kvällen...

- Hur länge har ni hållits som längst, i ett streck? Det fanns beundran i Barbros röst.

- Vi tar väl inte tid heller, klippte Elsa av, lagom kaxigt.

- Men säkert två timmar, om inte längre...

Hon lutade sig nonchalant bakåt. De andra hade ingen riktig erfarenhet, det visste hon. Deras sexuella kännedom var begränsad till snabba duster i skymundan, tafatta rörelser i mörka vrår, källare och vindar, eller bland blommor och humlor i högt stickande gräs. Fumliga händer och osmakliga viskningar med andedräkter stinkande av sprit. Snabba möten, snabba pojkar. De hade varken enrum eller återkommande partners.

Elsa fick sällan vara speciell, nu blev hon som berusad av känslan. Hon fortsatte ännu djärvare.

- Ofta märker vi inte hur tiden går. Både jag och Adrian befinner oss någon helt annanstans. Det är magiskt, att vara med en man som känner ens kropp som sin egen ficka.
- Gör ni mer? än det vanliga menar jag. Åsas fråga är andäktig.
- Vi gör allt ni kan tänka er!

Elsa känner stoltheten som varm mjölk i blodet. Hon ska just återge för allt de gör, lagom detaljrikt, när Katrin avbryter.

- Sådant brukar väl gå över efter en liten tid, så småningom försvinner lusten. En fortsätter gå till sängs tillsammans, utan någon egentlig vilja, sedan tröttnas det helt. Det är då ens älskling börjar gå hos andra, eller försvinner.
- Bättre då att vara en fri människa, som kan gå till sängs med vem helst, utan ansvar. Hon tittar menande på Åsa, Barbro och Anette, som fnissar vid given signal.

Elsa blir först förlägen, sedan arg. Aggressionen växer genom kroppen och slår ut i hjärnan, som en röd, flammande vallmo. Fast Katrin inte vet något om sex ska hon avbryta, med en osedvanligt dum kommentar dessutom. Hur många gånger har inte Elsa tvingats lyssna till de andras fåniga drömmar, och funnit sig i det! Om och om igen frågar de sig samma dumma frågor, men nu när de kan få svar, vill de inte höra på. De är små flickor med flickors drömmar, medan hon är en kvinna! Elsa ser, genom raseriets dimmor, hur en svettdroppe hänger på Katrins sneda näsa. Ful är hon!

- När var det nu du fick gå till sängs senast? Hon anstränger sig för att låta vänlig, där finns bara en underton av aggressivitet.

Katrin sitter som mållös, sedan återfår hon fattningen.

- Jag kunde nog gå till sängs med varenda grabb i den här staden. Tyvärr håller jag på mig, istället för att ligga med första bästa som visar litet uppskattning.

Elsa känner hur en rodnad kryper längs kragen och blommar ut över halsen. Katrins kommentar har träffat precis rätt. Alla vet att hon talar sant. Sandvikens pojkar tittar heller åt Katrins skugga än åt Elsa. Elsa har sällan varit uppvaktad, det är en noggrant förträngd skam som nu gör sig påmind. Hon hamnar återigen på bänken bredvid dansgolvet, efter att pojkarna bjudit upp. Ser hur paren snurrar runt, runt över det upplysta golvet. Hur andras kjolar svänger medan hennes hänger som ett motbjudande, dött djur över knäna.

Elsa måste anstränga sig till sitt yttersta för att inte tappa fattningen, men lyckas ändå bara delvis.

- Du går inte till sängs med dem för att du inte älskar dem! Hennes röst går upp i falsett.
- Det är en helt annan sak att vara med någon då. Och Adrian är inte som andra! Han kommer aldrig tröttna på mig!

Plötsligt lysas uteserveringen upp av ett vitt ljus. Några sekunder senare hörs åskknallen ovanför dem. Himlen öppnar sig och kyler den mjuka asfalten med ett svart regn, vars droppar kraschar som kometer mot trädäckets markis.

Avbrottet kommer lägligt för de andra flickorna. Anette lägger sitt ben mot Elsas, under bordet, och möter uppfordrande hennes blick. Åsa byter ämne.

Senare samma kväll skulle Adrian komma. Elsa hade lämnat de andra och återvänt till Bryggargatan. Nu gick hon som en rastlös älgdjur mellan rummet och köksvrån, alltjämt jagad av scenerna från kaféet. Ilskan hade runnit undan och lämnat henne med endast självanklagan; Det hade varit dumt att skryta, hennes roll var inte att stå i centrum.

Hon gick mellan rummet och köksvrån, väntandes på Adrian. Ångesten skulle lätta när han kom, när hon slapp vara ensam och fick anförtro sig. Efter ännu några vändor ställde hon sig i köksvrån för att laga middag. Hon kokade fisk och potatis och redde en sås, utan att få sinnesro.

Adrian dröjde. Inte förrän klockan sju hördes hans steg i trapphuset. Elsa flög upp, för att möta honom i dörren.

Hennes lätnad försvann så fort han steg in. Ögonen hon mötte, var svarta och tunga. Han försökte besvara hennes leende, men lyckades bara uppbåda ett grin. Deras vanliga kyss uteblev, istället sjönk han genast ner för att knyta av sig sina skor. Katrins ord drog som en isande bris genom Elsa. Viljan att anförtro sig rann av henne.

- Det finns mat.

- Fint.

Hans röst hade fått en ny, råare klang.

De satte sig för att äta. Potatisen hade kallnat och blivit hård, såsen klubbade i gommen och gjorde det svårt att svälja. Ytterligare snörptes halsen ihop av en tryckande tystnad.

- Har det hänt något?

- Nej.

Det blev återigen tyst. Adrian såg ner på sin tallrik, där potatisarna bildat spår i den tjocka såsen. Så tittade han upp, ut i rummet.

- Jag har slagits med Erik, på bygget.

Elsa blev bestört. Hon hade redan haft en hemsk eftermiddag, det här blev för mycket. Chocken inför Adrians personlighetsförändring och vetskapen om att han kunde komma till skada, fick något att brista inom henne. Istället för att känna sympati, blev hon arg.

- Måste du bråka hela tiden? Aldrig kan du rätta dig efter någon annan! Om du slutar sticka ut näsan kommer de låta dig gå, förstår du inte det?

Hon hade sedan länge accepterat Sandvikens bruksmentalitet och kunde inte begripa hans vägran att göra detsamma. Hedern han så högt aktade betydde inget, för henne skulle det räcka om han var glad.

Adrian häpnade inför Elsas ord, han tog dem som ett svek, som om hon valt Eriks parti.

- Jag ska väl för i helvete få vara hur jag vill?!

- Nej, du kanske inte ska det! Är det inte viktigare att folk accepterar oss? Att vi har det bra?

- Hur kan jag ha det bra om jag inte är ärlig mot mig själv?

- Ingen är det! Alla andra accepterar att de inte är det! Alla andra fogar sig!

- Jag tänker inte foga mig.

Adrian reste sig så hastigt att hans stol föll till golvet. Elsas starka känslor skrämde honom och då han inte kunde möta henne, duckade han för dem. På tre snabba stegade han ut ur köket. Han ryckte sin mörkblå rock från väggen och lämnade lägenheten. Dörren slog ingen bakom honom, så blev det alldeles tyst.

Om Elsa insett vad som egentligen hänt den kvällen, hade hon agerat annorlunda. ”Jag har slagits med Erik, på bygget” och ”jag har blivit slagen av Erik, på bygget” är två meningar som påminner om varandra, men vars innebörd på ett väsentligt sätt skiljer sig åt. För att rädda sin heder hade Adrian använt den första av dem, även om den andra var mer sanningsenlig. På väg hem hade

han blivit stoppad av Erik och två andra kollegor. Han hade måttat slag emot dem men inte lyckats freda sig. De hade dragigt in honom i en gränd, för att slå och sparka...

Adrian hade inte fått in en enda träff, ändå kallade han det för ett slagsmål. Denna lilla förskjutning av språket gav Elsa föreställningen om ett vanligt bråk, mellan två likvärdigt ansvariga pojkar utan språklig förmåga. Om hon vetat hade hon agerat annorlunda. Hon ville bara hans bästa.

Plötsligt finns en spricka i den yta som dagen innan varit slät och vacker. Elsa och Adrian blir sams men talar aldrig ut om vad deras bråk egentligen grundat sig i. Adrian berättar inte om kollegornas trakasserier, trots att de fortsätter och gör honom mer och mer olycklig. Hans sätt förändras. Vissa kvällar är han frånvarande och inåtvänd, andra lättretad och aggressiv. Han blir mer cynisk och mindre benägen att skratta, om Elsa försöker lätta upp den tryckande stämningen. Då de bestämt träff kommer han sent, om han ens kommer.

Elsa gör inte införstådd i hans situation och tvingas därför dra egna slutsatser. Hon finner som enda förklaring att hans slocknande livsgnista beror på henne. Detta väcker en sort hunger, som han tidigare stillat. Av rädsla för att få sina farhågor bekräftade för hon inte hans humör på tal.

En kväll i början av augusti, då han återigen kommer sent och genast sjunker ner till sina skor, anar Elsa vad som är på väg att hända. Hon springer fram och kastar sig kring hans hals, skrattar lyckligt och kysser honom över hela ansiktet. Adrian möter hennes läppar men vrider sig sedan loss, med ett förläget och tillgjort leende spelande på sina läppar.

På natten drömmer Elsa att hon drunknar i Storsjön. Utan att få fotfäste tumlar hon runt i det grumliga vattnet. Då hon tillslut kommer upprätt och skjuter ifrån mot botten, sjunker hennes ben bara ner i dy. Hon vaknar kallsvettig och greppar efter hans kropp bredvid sig, men där finns bara tomma lakan.

Nästa dag, då de sitter tillsammans i Elsas säng, berättar Adrian att han ska resa sin väg. Lärlingsplatsen är uppsagd. Han ska till Stockholm och kanske hitta ett nytt arbete. Han ska åka och frågar inte om hon vill följa med.

Elsa blir som paralyserad av smärta. En bottenlös avgrund öppnar sig inom henne. Hon känner hur hjärtat, lungorna och magsäcken dras nedåt utan slut. Ett golv, där hennes organ kunde krossas, skulle endast vara förlösande. Hon hatar honom för att han skadar henne, släpper in henne för att sedan försvinna.

- Du blir aldrig nöjd va?! Sandviken duger inte?!

Betydelserna går ihop, Elsa talar lika mycket om sig själv som om staden. Adrian ryggar tillbaka inför hennes ilska. Han förstår inte hur hon kan känna så starkt, efter så kort tid tillsammans. Elsa älskar honom för mycket, det är som ett resultat av hennes kärlek, han går.

- Vi kan inte vara tillsammans. Det här var ett misstag.

Hon vet vad som väntar.

- Jag drömde att jag dog i natt.

Han reser sig från sängen.

- Gå inte, viskar hon.

Han glömmer rocken i sin hast att gå.

Hon gråter i hallen.

- Gå inte. Gå inte gå inte gå inte.

Hon borrar in huvudet i rocken. Hon sitter på golvet med ett krampaktigt tag om plaggets nederdel.

- GÅ INTE!

Hon skriker i det mörkblå tyget. Hon sliter i rocken! Den ska dö! HALLÅ! DET ÄR DAGS ATT DÖ! Hon vill ligga ner men kan inte röra sig. I tjugominuter gråter hon i tyget, sedan släpper hon taget och sjunker ihop på dörmattan.

När Elsa vaknar nästa morgon är det den 6 augusti. På radion får hon höra om platsen Hiroshima i Japan. De amerikanska soldaterna har släppt en atombomb. 90 000 människor har dött. Snart kommer Japans kapitulation och andra världskrigets faktiska slut. Kriget är äntligen över, men efter sig lämnar det traumatiserade, brända och lama.

Elsa sitter i Anettes kök. Rummet är tapetserat i blått, här finns ett väggur och ett vitt matbord fyllt av märken, från knivar som karvat i ytan. Ovanför henne hänger en stor himmelsblå kökslampa. Hon skärskådar möblemanget noggrant, utan att känna något, samtidigt som hon hör hur Anette sjasar ut sina syskon. Sedan kokar väninnan kaffe. Hon ställer fram koppar och häller upp, innan hon sätter sig vid bordet.

- Vad är det som har hänt?

- Han ska resa sin väg. Vi var ett misstag.

Ljudvågorna fryser och svävar kvar som ett vitt dis över bordet. Elsa söker skydd hos sitt kaffe, men släpper koppen då hon ser hur den skaka i sin hand. Istället lyfter hon upp sin jacka och gräver fram cigarettpaketet hon funnit i rockens innerficka. Hon fumlar med kartongen och får fram en cigarett. Anette skärskådar henne sorgset.

- Inte är det där något för dig?

Elsa tittar ner i bordet för att slippa möta den kritiska blicken.

- Har ni tändstickor?

Annette sitter för en stund tyst, sedan reser hon sig och går bort till spisen. Hon lyfter ner en tändsticksask från spiselkranen och kommer tillbaka till bordet.

- Några bloss kan väl inte skada, men köp inga fler, Elsa.

Hon räcker henne asken.

- Men då ska jag också få.

De röker tillsammans under tystnad. Sedan vill Elsa gå.

Utanför öppnar sig himlen i ett kallt regn. Svarta droppar studsar mot gatan, det är hösten som varnar människorna för vad som komma skall. Skuren tilltar under Elsas väg genom staden. På Jerntorget bildas klungor under marknadsståndens markiser. Människorna tittar häpet på varandra, så här har det inte regnat på hela sommaren. Lisa Nygren på Storgatan plockar ner sin tvätt, som hängt utomhus på tork. Kontorist Lövgren löper över Odengatan med portföljen i ett fast grepp. Fönster och dörrar stängs. Gatubrunnar svämmar över.

För att komma undan regnet stiger Elsa in på bokhandeln på Hyttgatan. En klocka ovanför dörren tillkännager hennes inträde, men den lilla affären är folktom.

Hon går mellan hyllorna och begrundar sin situation. Det var självklart att Anette skulle få veta vad som hänt, men de andra flickorna... Katrin... Vad skulle de säga, bakom hennes rygg?

”Hon är för godtrogen...” ”Visste jag inte att han skulle försvinna?” ”Han är inte att lita på, det sa ju bror min...”

De kan inte få veta! Elsa måste ljuga! Hon ska säga att han tvingats ge sig av, att de gråtit tillsammans, att han lovat komma tillbaka! Allt som krävs är ett bevis.

På måfå tar hon en bok från hyllan bredvid sig. Den har guldtryck runt titeln, *Tusen och en natt*. Hon stoppar volymen innanför jackan och går mot dörren, lämnar affären utan att betala. Utanför

har det slutat regna. Hon går sakta hemåt längs Köpmangatan, Jansasgatan och viker in på Bryggargatan. När hon kommit innanför dörren tar hon lugnt av sig sina ytterkläder. Ur byrån plockar hon fram bläckpenna och linjerat skrivhäfte. Hon sätter sig vid köksbordet och övar några gånger i häftet, för att få rätt handstil. Sedan öppnar hon *Tusen och en natt*, bläddrar upp bokens första försättsblad och skriver, med snirkliga svarta bläckbokstäver: *Vänta på mig, Elsa.*

2009.

Elsa Ljung gläntade på badrumsskåpet och sträckte sig efter en liten marinblå plåtburk. Hon svalde sina piller, skärskådade sitt ansikte i badrumsspegeln och lämnade toaletten. I vardagsrummet fick hon syn på en sliten volym utav *Tusen och en natt*. Hon gick fram och lade en hand emot pärmen, drog fingrarna över ryggen och titeln, bläddrade upp dess första försättsblad och fann Adrians hälsning.

Som så många gånger de senaste dygnet, väckte detta en mängd minnen. Hon såg honom dansa över Jerntorget, röka på en sten i en glänta i folkets park, cykla längs en grusväg och ligga på rygg i en hage. Helt tydligt mindes hon deras tillvaro, och det sorgliga slutet, då de gråtit tillsammans och han gett henne boken för att bedyra sin kärlek. Sedan hade han aldrig kommit tillbaka, fast Elsa väntat.

Någonstans måste han ha fastnat. Råkade han ut för en olycka? Var han rädd att visa sig i sin nya skepnad? Om det inte vore för yttre omständigheter, kunde de ha levat ett lyckligt liv tillsammans. Det var sorgligt att han inte återvänt - eller kunde han fortfarande komma?

Värme blossade upp i Elsas bröst, steg som bubblor i champagne och skvimpade ut i blodet. För en sekund var det en yngre Elsa Ljug som stod framför byrån.